

Egy magyar vadászkutató följegyzéseiből.

(Utánnymás tilos.)

Írta: Kittenberger Kálmán.

Mocsári antilop.

Közép-Afrika őserdői, beláthatatlan steppéi, megközelíthetetlen, lázt lehelő papyrus-mocsarai és ingoványai még sok fölfedezni való állatot rejtegetnek mélyükben, bár az utolsó két évtizedben sok, addig ismeretlen nagy emlőst fedeztek fel. Mint pl. a bongót, kelet-afrikai gorillát, az óriásdisznót (*Hylochoerus meinertzhageni*) és a méltán nagy feltűnést keltő okapit (*Okapia johnstoni*).

A mocsári antilop, *situtunga* (*Tragelaphus speksi*) ugyan nem az ujonnan fölfedezett állatok közé tartozik, de azért nagyon kevés vadász van, ki ezt az érdekes vadat láthatta és még kevesebb, ki azt puska-végre is kapta.

Rowland Ward az ő híres munkájában „Records of Big Game”-ben, úgy ír a situtungáról, hogy egy Selous-szabású vadász kitartása, fáradhatatlansága kell hozzá, hogy valaki ezen antilopot zsákmányolni tudja. (Selous, a régi jó idők legjobb afrikai vadásza, agg korára beállott Német-Kelet-Afrika ellen induló erőkhöz, hogy a hősök-hősenek, Lettow von Vorbecknek maroknyi serege ellen küzdjön. A háború vége felé ott érte őt a derék ellenség golyója . . . Szép volt élete, szép volt halála . . .)

A mocsári antilop vagy situtunga, mint neve is mutatja, az óriási papyrus-mocsarak lakója. Először Rhodesia mocsaraiban fedezték fel, később Rikwa-

tónál, Viktoria-Nyanzánál, Ugandában és Nilus forrásvidéki mocsarakban is. Ez az antilop az erdei antilopnak közeli rokona, szarva, bundája, alakja nagyon hasonló ahhoz, csak hogy sokkal nagyobb. A fekete, fehérhegyű szarva pl. majdnem olyan nagy, mint a kis-kudné. A bika és a nőstény között nagyság tekintetében igen nagy a különbség. Legkülönösebb rajta az óriási módon megnyúlt patája, mely az állatot képtelenné teszi, hogy száraz talajon gyorsan szaladni tudjon. Ezt a körülményt kihasználják a feketék, kik pl. Bukoba (Viktoria-Nyanza nyugati partján, a volt Német-Kelet-Afrikában) környékén, mikor a száraz időszak a papyrus-mocsarakat felszikkasztja és a papyruskóró már tüzet fog, azt felgyújtják és aztán kezdődnek a nagy situtungahajtások. A lándzsákkal fölfegyverzett hajtók, kik ismerik az ingoványok titkait és tudják, hogy milyen fűzsombékra kell lépniök, kötelesek kutyát is magukkal vinni. Aztán kezdődik a hajsza. A tüztől megkimélt papyrussűrűk ilyenkor a situtunga tanyái, hol fejjig a mocsárba temetve hűsöl egy-egy öreg bak vagy 2—3-as csapatokban a fiatal bakok és a suták.

Ha a situtungát a partra szorítják, úgy a szegény állatnak hamarosan vége. Ügyetlenül csetelve-botolva rohan hosszú patáival, de üldözői hamarosan utóléri és egy csomó lándzsától át meg átjárva rogy össze. Az így, feketék által elejtett situtungák szarvait láttam a német-kelet-afrikai vadászok gyűjteményeiben. A situtunga, — mint az erdei antilopok minden tagja — elég bátor állat és megszorítva energikusan védekezik. Tekintve a terep nehézségét és az állat félelmes szarvait, a situtunga nem is oly megvetendő ellenfél. Tudtommal ily hajtásokban több feketét halálra is sebzett; természetesen sokkal több azok-

nak az áldozatoknak a száma, kiket egy vigyázatlan lépés következtében örökre elnyelt az ingovány.

Én csak az utolsó (sajnos szomorú végű) expedícióm alkalmával láttam situtungát; az első bakot, melyet megpillantottam, sikerült is terítékre hoznom.

1914. januárjában Lugogó mocsarainál elefántokra vadásztam. A nyomok a túloldalra vezettek s így kénytelen-kelletlen átgázoltunk Lugogó túlsó partjára. Kitűnő vezetőim tudták, hogy hová kell lépni, de mégis csiklandós dolog volt kilométernyi utakat tenni meg a minden lépésnél ingó-bingó, összenőtt, összefonódott mocsári növényekből szőtt ingoványtakarón, mely alatt — ha a növényburok átszakad — a mélység és a biztos halál vár.

Túloldalra érve, míg embereim széjjel oszoltak és az elefántok nyomai után néztek, én a partokon mászkálva, az ingoványt, melynek papyrustakaróját nagy területeken már fölégették, kémleltem át prizmás látcsővemmel. Persze nem is gondoltam situtungára, hanem a mocsarak madárkirálya, a *papucs-csőrű gólya* (*Balaeniceps rex*) után nézelődtem. (Papucs-csőrű golyákat később Kioga-tónál találtam fel. De arról majd később.) Egy termitadombra felkapaszkodva, éppen idejében láttam meg, hogy egy sötétbarna állat egy papyrussűrűben eltűnik.

Én mindjárt sejtettem, hogy más nem lehetett, mint situtunga, mert más antilop ily messze nem megy be az ingoványba. Kérdeztem vezetőimet, hogy ott előfordul-e a mocsári antilop? Azok azt felelték, hogy igen. De most, hogy lehet majd a papyrussűrűbe beváltót puskavégre kapni?! A terepet figyelmesen áttanulmányozva egyhangúlag megállapítottuk, hogy csak hajtás vezethet eredményre. Időközben a közeli terepről egy csomó ember állt közénk, kik jó baksis és hús reményében vállalkoztak a hajtásra.

Bizony jajkeserves munka volt a csapáig való eljutás az imolygó ingoványon át. Összeesésig fáradt voltam már, mikor egy papyrussombék-szigeten jól fedett állást kaptam. A hajtók eközben széjjel szá-

molva megkezdték az előnyomulást. Persze a mezítalános, lápot ismerő feketék, kik lándzsájukon kívül egy-egy hosszú rudat cipeltek vállukon, mely a növényburok átszakadásánál „mentőrúd” lett volna, sokkal könnyebben mozogtak a láp közepében, mint jó magam.

A hajtók lármája még nem ért el hozzám, de már a zombéksziget engedni kezdett súlyom alatt. Már térden felül sülyedtem és már kezdtem a hátam mögötti papyrust levágni, hogy majd a papyruskévékre állva várom a hajtást, mikor hozzám jutott a hajtók lármája és nemsokára zavaros kiabálás, melyből kihallatszott: „angalia bwana!” (Vigyázz uram!) Utána mindjárt csörtetést hallottam és a szét-hajló papyrusok közül nagy szökésekkel kirohant egy sötét tömeg, mely nagy ugrásokkal csörtetett a legközelebbi tűztől megkimélt papyrusfolt felé. A menekülő vadból csak néha-néha láttam valamit, mert a félig leégett papyrus és a sás teljesen fedték a rohanót. Nem volt mást mit tennem, mint egy reszkírozott lövést leadnom akkor, mikor egy szökésnél legalább a szarvát tisztán láthattam. Tompa golyóbevágás a lövés eldurranása után; de a sebzett tovább rohant még aztán és egy sűrűhöz érve, csakhamar elvesztettem szemem elől. Lövésemre kiszállingóztak a papyrussűrűből embereim és velük együtt csakhamar a vérrel befecskendezett csapánál voltunk. A golyóm kissé hátrább csúszott, de azért majdnem biztosra vettem, hogy a sebzett vad megkerül. Igazam is volt! Vagy 60 lépésnyire a lövés helyétől már sebágyban feküdve találták embereim az öreg bakot, mely a közeledő embereim láttára fenyegető pozitúrába vágta magát. Tekintve a terep veszedelmes voltát, könnyen bajt okozhatott volna a megszorított sebzett vad, azért egy gyors kegyelemlövessel végeztem vele.

Örömmel siettem ritka zsákmányomhoz, — miközben egy vigyázatlan lépés majdnem vesztetemre volt s csak a vezető gyors segítsége mentett meg az elsülyedéstől, — melynél örömmel konstatálhattam, hogy szarvai igen erősek. (Később a szarv mérésénél kitűnt, hogy az ugandai situtunga rekordját vagy

ESŐBEN.

Esik az eső,
Hull a mezőre
És piszkos tócsa,
Sár lesz belőle . . .

— Ha minden könnycsep
Igy összefolyna,
Édes Istenem,
Akkor mi volna!? . . .

KISS DEZSŐ.

A BOGÁRKÁHOZ.

Szegény kis állat, édes kis bogárka,
Fuss, fuss gyorsan, bújj el a rejtekedbe,
Habár tavasz csalogá nap sugára
Éltet is önt piciny testedbe . . .

Ne sütkérezz az út meleg porában,
Vigyázz, maradj inkább a bús homályban,
Ne élvezd mit a természet adott,
Mert jön az ember s durván eltapod . . .

KISS DEZSŐ.

Szalonkázás Erdélyben.

Írta: Spatariu György.

Tessék még várni, kapitány úr, — szól a legényem — míg kihozom az öreg köpenyeget, felteszem a kocsira, hűvös lesz estefelé. Még egy-egy kockacukrot a szürkéknek s élénk ügetésben, prűszkölve kacéran száguldunk tova, hisz ők is örülnek a tavaszi napsugárnak. (Szép boldog idő, vissza térsz-e valaha?) Arany színben világítja a márciusi nap a tájat. Ott egy golyapár a vizenyős réten büszkén kimért lépésekkel sétálgat, de most siet az egyik, hosszan előrenyújtott nyakkal üldözőbe vett valamit — hopp megvan — nagy erőltetett nyelés közepette égnek emelt csőrrel tűnik el egy béka, még kapálódzva hátsó lábaival hosszú gégéjében.

Előtte az útkaparó háza tetején egy rekedt kálmánista varjú, szétterpesztett farokkal, lekonyult fejjel, tátott csőrrel erőlködik, hogy hangot adjon. De csak egy rossz kereplő véghangjaihoz hasonló valami jön ki utóénekképp torkából. Ha torzképet akarna valamely festő a fajdkakasdörgésről illusztrálni, ez volna a legjobb minta. Csak ne volna oly nehéz a történetbeszerzés, nem sajnálnám reád ólmomat! Nem ölnél te több fiatal foglyot, tapsifülest, ártatlan énekest. És mégis, állj meg Béla. Bummm!

1/2 collal le is verte.) Legnagyobb nehézséget a lelőtt vad partraszállítása okozta, de azt is — ha nehezen is — megoldották embereim.

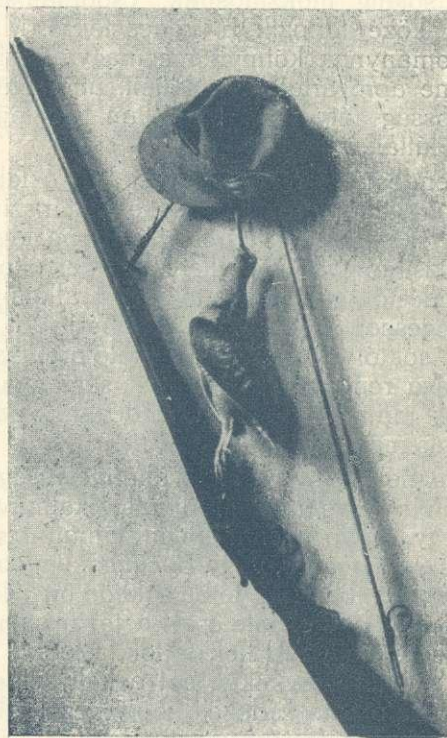
Rákövetkező napokat situlungavadászatra szántam és több hajtást is csináltunk e célból. Az eredmény elég szép volt, mert kilőttem a vadászjegyen engedélyezett 4 darabot, melyek közül egy bakot és egy sutát kipraeperálva a Magyar Nemzeti Múzeumnak küldtem, melyek több mással — hála — a háború előtt Budapestre érkeztek, különben, mint minden más dolgom, úgy azok is hadizsákmányul estek volna a „gentleman nation”-nak (Ők hívják magukat úgy!).

Koronás daru.

Egy koronás daru párral furcsa módon ismerkedtem meg a szerencsétlenül végződött uto'só (negyedik) afrikai expedicióm alkalmával. Viktoria-Nyanza déli kikötőjében, Port-Florenceben (Kisumu) vártam az Ugandába menő hajót. A várakozási időt kihasználva, gyakorlatozásképp tükr-reflexes teleszkópos kamerámmal a tó partján mászkáltam. Fényképeket vettem fel tehéngémekről, a vízből kinövő „ombatsch”-bokrokon száradozó kárakatonákról s más híjjában már a feketék vágóhelyén gubbaszkodó *döggese-lyűkre* (*Neophron pileatus*) fanyalodtam volna, mikor tőlem alig 100 lépésre nagy szárnyuhogással leszállt 2 szép koronás daru. Vagy 50 lépésnyire megközelítve vettem róluk az első felvételt. Látni azt, hogy a daruk nem mutatnak félelmet, még közelebb mentem hozzájuk, úgy, hogy a második felvételt vagy 25 lépésről csinálhattam. Csodálkoztam ezen nagyon, mert a koronás daru nem szokott ilyen bizalmas lenni.

Az angol területen a koronás darut a vadásztörvény védi, tehát azt gondoltam, hogy talán ez az oka a túlságos bizalomnak. Még tovább mentem hozzájuk; fölthagytak ugyan a legeléssel, a nyakukat is nyújtogatták, de még mindig nem repültek fel. Mikor azonban vagy 8 lépés választott el tőlük, nagy lármával fölrepültek és az egyik — úgy gondolom

a hím — nekem repült és mindkét lábával hatalmas ütést mért fejem búbjára. Szerencse, hogy a kemény trópusi sisak, — melyet fülemig lenyomott az ütés, — felfogta a vágást.

Emlék az erdélyi szalonkázásból.
(Spatariu György felvétele.)

„Dak-bungalow”-ban, hol elmondtam az esetet, megtudtam a daruk viselkedésének okát. Ezek a daruk egy angol kereskedő udvarában nevelkedtek fel. Teljesen kifejlődve elrepültek ugyan, de visszavisszatértek gazdájuk udvarában, hol földi mogoró és más csemege várta őket. Innen volt a daruk viselkedése.

Nem sajnálom a rablóra! — Ne menjek érte, kapitány úr? — Sohse bánts! Mehetünk. Ki a megmondhatója hány életet mentettem ez egy élet kioltásával? Nehéz, ügyetlen mozdulatokkal míg az egyenesbe jönnek, emelkedik a durranásra 3 golya, — ti is ölmet érdemelnétek, ha máskor nem is, de tavaszkor biztosan — csak népszokásból, apáinktól örököelve, holmi jogtalan tisztelettel veszünk körül benneteket. Ott a mocsarasrét fölött, kéjes fordulatokkal ragyogó tollazatukat mutatva, szerelmes táncukat lejt két bibic, a tavasz egyik legelső hírnöke. Most lecsap akár a villám mind a kettő és siralmas panaszos hangjukat hallatják. Ezek vész hangok? Most megint lecsap az egyik ugyanarra a helyre — állj csak meg Béla, ott baj van, ahá látom már az elvadult bestiát! Egy ott ólálkodó nagy házimacskát kerülgetnek, talán fészük közelében van? Hisz ők úgyszólván az első tojók. A kis patak füzes bokrai jó fedezéket nyújtanak, könnyen cserkészem oda. Ez sem kíván többé csak finyás nagyúri gyomorba való bibictojást.

Nyelckor légy az erdei kunyhónál Béla, ezen szavakkal küldöm haza kocsisomat. Magasan áll még a nap, szépen, lassan kísétálok, így átvágva a földeken hamarabb is érek oda, mint kocsiival; itt volnék az erdő szélén s át a vágáson haladok befelé. Körülöttem csak úgy harsog az ének, a dal, dicsőhymnust zengenek az erdő szárnyas lakói a tavaszi arany nap-sugárban! Alig 130 lépésre tőlem, reám bámul egy fiatal bakocska

alig látható hánicsban levő férfi mivoltát nagy fülei közt büszkén hordva, mintha kérdezné: Hát te ki vagy, mi vagy, hogy kerülsz ide, mit keresel birodalmunkban? Majd rövid vágásban visszavisszanézve tűnik el a sűrűben. Talán anyjának intő, szavai jutottak eszébe — „és fiam, ha kétlábú fenevadat látsz, mely a vállán szíjra kötött dorongot visel, ez a ragadozók legveszedelmesebbike. Ez az ember! Ettől menekülj mihamar csak tudsz!”

A finom pihés barka a langyos szellő fuvalmától köszöntőleg hajtja felém bozontos kis fejét és körülöttem trilláz, füttyöl, fuvaláz, harsog, zeng, az est ima a szárnyas lakók ajkairól; hirtelen siri csend, miért állt meg a zenekar? Mint egy nyíl rebben tova egész alacsonyan a bokrok felett egy karvaly, már messze van tőlem a rabló, gyilkos ólmom már nem érné utol. Egy nyúl csendesen hömpölyög át a tisztáson, reám sem hederítve; messze van még augusztus, tán így gondolkodik? A pinyőke gyémántos hangjával újra rákezd, szerelmesen felel a veresbegy, a fekete rigó is megszólalt és újból zeng, harsog az erdő. S a bódító balzsamos dallam alatt, gyökerek tágulnak, rügyek fakadnak, hóvirágok, ibolyák nyílnak; fészekrakás, szerelem, kéjes tettvágy éled; a mámorító illatos gőzölgő föld alul ébredő, új erős élet után epedő nagy hatalmas miszterium kapui megnyílnak... hatalmas alkotásodnak egy atómja én is vagyok, engedd meg, hogy térdrogyva levett főveggel hálaimát én is zengjek oh hatalmas alkotás!!

Szines tej.

A nagy természet kifürkészhetetlen titkaiból sok apró dolgot ellesett az örökké kutató ember. Ilyen apró, de sokáig titokzatosnak, csodálatosnak hitt titkokskák közé tartozik a szines tej is. Ma már a fejlett tudománynak könnyű megmagyaráznia a természet eme apró ártatlan trükkjeit, amit még őseink a titokzatosság fátyolába burkoltan megfoghatatlan csodának láttak.

A tej rendes állapotban át nem látszó fehér vagy sárgás-fehér, vékony rétegben kékes-fehér színű folyadék. Ezt a színét a tej egyrészt a benne levő számtalan apró zsírgolyócskától, illetve az ezek okozta fényvisszaverődéstől, másrészt a tej egyéb alkotórészeitől, a benne egészen fel nem oldott fehérjéktől (kazein) és egyéb sóktól nyeri. Gyakran előfordul azonban, hogy a tej a rendestől eltérő, kék, sárga vagy vörös színeződést mutat. Ezeknek a rendellenes színeződéseknek más-más oka lehet.

A kék tej-nek, — mely elég gyakori jelenség, különösen nyáron, nedves, meleg időjárás alkalmával, — az okozója egy szabadszemmel nem látható kis gomba, a *Bacillus cyanogenes*, vagy *Bacillus syncyanus*. Ez a bacillus, ha bejut a tejbe, akkor ott 24—72 óra múlva szaporodik s eleinte csak a tej felszínén keletkeznek kisebb-nagyobb kék foltok, később azonban az egész felület megkékül, sőt a kék színeződés a mélyre is hatolhat. Érdekes, hogy ezt a kék színt (a syncyanin nevű festőanyagot) termelő bacillus csak olyan tejben szaporodik és fejti ki festőhatását, amely tejben már egyéb olyan baktériumok is vannak, melyek savanyító hatásúak (savat termelők), mint pl. a *Bacillus acidi lactici* nevű tejsavbaktérium, míg ellenben a sterilizált, forralt tejben, hol ilyenek nincsenek, nem él meg és nem is festi meg az ilyen tejet.

Ugyancsak kékszerű lesz a tej, ha a tejelő-állat nagyobb mennyiségű virágos kákát, az „ernyős elecs” (*Butomus umbellatus* L.) virágait fogyasztja, amelynek kék festőanyaga átmegy a szervezetbe s így a

tejbe is és azt kékszerűre festi. Az ilyen tej azonban már rögtön a fejéskor kékszerű.

Ritkábban fordul már elő a sárga tej, melyet a *Bacillus synxanthus* okoz. Itt is a tej felszínén keletkeznek először mintegy két nap múlva sárga foltok, később pedig az egész tej sárgás, vízszűrű lesz, mert a baktérium hatása folytán a tej lúgossá válik, a lúgos tejben levő kazein-részecskék pedig feloldódnak s a tej áttetszőbbé válik.

Sok babonának volt régen a forrása a vörös tej-et előidéző *Bacillus prodigiosus*. A falusi öregasszonyok még ma is hajlandók a tej illetén keletkező vörös színét annak tulajdonítani, hogy fecskék fészkelnek a tehenistállóban, vagy hogy a szomszéd „Örse néni” megrontotta a tehenet, vagy megverte szemmel stb., pedig egyszerű magyarázata az előbb említett gombának a tejbe jutása. Ez a baktérium néha oly nagy mértékben van elterjedve, hogy mindenütt előfordul, nemcsak a tejben, hanem egyéb élelmiszerekben s másutt is. Volt idő, mikor járványszerűen terjedt el (*Prodigiosus* járvány) s alig lehetett kipusztítani a sok kellemetlenséget okozó baktériumot. A vörös színeződés rendszeren a tej felszínén kezdődik, mivel ezek a baktériumok mind csak a levegőn (oxigén jelenlétében) fejlődnek, de leterjednek idővel a mélyebb rétegekbe is. A már említett baktériumon kívül ugyancsak vörösre festik a tejet a *Bacillus lactis erythrogenes*, a *Bacillus lactorubefaciens*, a *Micrococcus Kefersteini*, a *Sarcina rosea* stb.

Vörös tej keletkezik akkor is, ha a tehen olyan takarmányt kapott, mely vörös festékanyagot tartalmaz s amely átmegy a tejbe és azt színezi. Ez esetben a tej már a fejéskor vörös s nemcsak a felületén, hanem teljes egészében. Ilyen festőanyagot tartalmaz a „festő buzér” (*Rubia tinctoria* L.) nevű növény is.

Vörös színű lesz még a tej végül, ha ahhoz vér keveredik, ami gyakran a tőgyet ért erőművi sérülések következtében jön létre. Aszerint azután, hogy milyen erős volt a tőgyet ért sérülés s így a vérzés, alakul a tej színeződése. Hasonló eset áll elő, ha

Hosszú gágogó-csevegő libasor vonul el magasan fejem felett. Számlálom, 21-en vannak. De hogy múlik az idő! A hold halvány tányérja már előbújik a bárányszerű mögött s vele szemben, vörös fényben küld utolsó üzenetet a nyugvóra térő nap.

Ez az a romantikus, misztikus fény, mely után márciusban annyira vágyódunk. Tehát fel a helyemre, mert elkésem. Károgva vonul el felettem egy varjúcsoport, mintha szidalmakat küldenének le hozzám meggyilkolt társukért. Lassan elhal az est ima, még gyűgyögve szól egy kis madár, tán riadt párját csendesíti. fent a magas egekben még egy libacsoport vonul, nem látom, csak csevegésüket hallom, pisvitsss-vits, guorrr-guorrr, két hirtelen eltűnő sötét folt, volt — nincs!

Átkozott álmodozás! Hu, hu, huuu! szól az erdei bagoly gúnyosan, bizton engem kacag. Majd siri csend honol a tájon; egy fekete pont légynagyságú, hirtelen nő, egy tűzsugár — az első!

Messze tőlem valaki duplázott, ott jön egy pár egymásra szűrva egész alacsonyan, eltűnnek a sűrűben, egy egyedül magasan hangtalanul vonuló és ott megint pisvitsss-vits; csak hallom, látni már nem látom. Majd komoly csend, a hű-zásnak vége, a tavaszi kéjes éj sötét, puha takaróját borította védenecire.

Csendesen nesztelenül vonulok el e komoly, csendes birodalomból, de jó, hogy egyedül vagyok, nem kell beszélni, a hatalmas, fenséges csendet ne háborgassa prózai emberi hang.

Délibáb.

A Tiszántúl kiürítésének napján.

Hortobágnak délibábjá
Ugyan mit mesélhet?
Haragosan, fájó daccal
Szégyen pirban éghet!
Csúf gyalázat! Csúnya látvány
Fenn a magyar égen!
Nem a kuruc vitéz népet
Mutatja, mint régen.
Más népet hord a horizont,
Milyet soh'se látott,
Ilyen képre, ilyen népre
Méltó minden átok!
Magyar átok rezgeti meg
A nagy légűrt végre,
Hortobágytól Kárpátokig
Mintha minden égne.
Ég a fenyő, ég a bükkös,
Ég a T. tra s Mátra;
Tüzel Erdély s az ős Bánát
Sem maradhat hátra.
Ősi jogon égethetjük
A Kárpátok övét;
Mert a magyar nem bánt senkit,
Míg nem bántják övét!

... I.

a tőgyben nagy bővérűség van jelen, ami szülés előtt vagy szülés után nem éppen ritka.

Mindezek a színes tejek, amelyekről szó volt, illetve a színeződést létrehozó baktériumok nem ártalmasak az emberi egészségre; mégis a rendellenestől eltérő színű tej nem valami étvágygerjesztő, sőt kényesebb ízű emberekben egyenesen undorító érzést kelt. De még ha akadna is erős idegzetű, jógyomrú ember, aki vállalkozik az ilyen ingyencségek fogyasztására, nem cselekednék a saját jól felfogott érdekében, ha a színes tejet meginná, mert a festő baktériumok rendszeren ott tenyésznek, ahol a tisztaság nem honos. A tisztátalan tej pedig a színeken kívül sok károsabb dolgot is rejtget magában, amiért annak fogyasztása tilos. *Dr. Harsányi Lajos.*

A rovarvilág „Nimrod“-jai.

A vadászat legizgatóbb pillanata akkor következik be, ha a várakozástól minden megfeszült idegszálunkkal remegve lessük, hogy a lőtávolságra került vad áldozata lesz-e fegyverünknek. A várakozás által megfeszült idegszálak még a legjobb vadászokat is vadászslázbá ejtheti. Az idegszálak ezen túlfeszített állapotát keresik az emberek a kártya vagy más szerencsejáték mellett, a halászatnál és a vadászatnál. Ezért az érzésért teszik meg a vadászok azokat a hosszú utakat, melyek a leshelyhez vezetnek; ezen érzés miatt mennek tönkre a szenvedélyes szerencsejátékosok; ezen érzést hajszolja és keresi minden ember, mintha ettől függne a jövőendő boldogsága. Bár a boldogságunkat — ha egyáltalában sikerül — ezen idegállapot nélkül is megszerezhetjük, mégis érezzük azt a belső ösztönt, mely annak keresésére késztet bennünket. Ez azért van így, mert ez az érzés emlék abból az időből, mikor a civilizáció különböző eszközei ismeretlenek voltak az emberiség előtt, mikor a létfenntartás ösztöne éppen ezen érzés forszírozását tartotta szükségesnek, hogy a táplálék megszerzéséhez vagy esetleg a táplálék felhalmozásához az éhség kényszerítő érzésén kívül indító rugóul szolgáljon.

Az állatvilágban még ma is kimutatható ezen érzésnek ez előbb említett formája. Legjobb példákat a rovarvilágban és éppen a vadászó rablórovaroknál találhatjuk. Így a Vespa nemhez tartozó darazsaink, mint pl. a lódarázs (*Vespa crabro* L.) mikor az anyai ösztön hatása alatt ivadécai részére élelemért vadászatra indul, a fák, bokrok galyai és a földön a fűszálak között ide-oda szaladgál és a szárnyai állandóan remegnek, melyek világosan mutatják az idegek túlfeszített állapotát. Ha ilyen állapotban a lódarázs meglát egy kiszemelt zsákmányt, csakhamar körül repüli egy nagy ívben. Magasról lecsap az áldozatára, azt leveri, fullánkjával megszúrja és a bénult állat lábait, szárnyait levágja; a törzsszel pedig egy közeli ágra száll. A levágott részeket egyenkint a rágói közé fogva viszi haza, hol a lépre állva az álcák között szétosztja. Ha az álcák már felnőttek és bebábozódtak és így a lódarazsat egy ideig nem hajszolja a belső ösztön a táplálék szerzésre, akkor a mi darazsunk, mint akinek semmi gondja nincsen, csendeszen röpködve tölti az idejét. Hasonlót észlelhetünk más rabló rovaroknál is, ha azok életmódját megfigyeljük.

A *Chalybion coeruleum* nevű rablódaráznál az anyai ösztön, az ivadékokról való gondoskodás olyan hatalmas, hogy már kora tavasszal megkezdí a pókok után cserkészést, hogy velük a kerítéseken vagy falakon elhelyezett hordóalakú agyagcelláit, költőcelláit megtöltsé és így utódait élelemmel már jó előre ellássa. Az anyaállat a belső ösztöntől hajtva még a pókok hálót is felkeresi, mely pedig elég veszedelmet rejt a számára. Ilyenkor azonban teljesen megváltozik a kép, mint azt Weber E. E.

írja. A zsákmányra leső pók, amint észreveszi a közeledő ellenfél erősen előreugrik, hogy azt megfogja; de ez a rablódarázzsal szemben rendszeren nem sikerül, sőt majdnem ő lesz a megfogott. Utána a darázs a lábával és a szárnyaival úgy megrázza a hálót, hogy a pók megfordul. A darázs rárohan, megfogja és a fullánkjával megsebesíti. A szúrástól elkábult, elalélt állatot a cellájához cipeli és abba beletolja, belegyömöszöli. Természetes, hogy a rablódarázs a vadászterületét a lehullott levelekre, a fák gallyaira és mindenrová kiterjeszti, ahol csak pók tartózkodhatik. Széltében, hosszában portyázik a fák galyain, futkos a lehullott levelek és virágok között, hogy a celláját mennél nagyobb készlettel láthassa el. A megtelt cellába elhelyezi a petéjét és a nyílást sárral, agyaggal bezárja és így a pókok valóban élve vannak eltemetve az agyagcellákban, hogy a kikelő álcáknak táplálékul szolgáljanak.

Hasonlóan, rablás útján gondoskodik az ivadékaikról a közönséges homoki darázs (*Ammophila sabulosa* L.), mely egész nyáron bőkködve tipeg-topog, keres a homokos árokparton. A nőce úgy kaparja a homokot, mint a kutya, az első lábával kotor, a hátsókkal pedig hátra söpri a kikotort homokot, úgy, hogy mögötte egy egész porfelhő támad. Ha a porhalom már olyan magas, hogy miatta nem tud tovább dolgozni, a tetejére áll és az egészet szétveri. Az összeálló homokrészeket az előlő lábai közé fogva hozza ki a lyukból. A lyukból háttal kerül ki, oldalt repül és úgy ejti le a kihozott rögöt. Munkája közben többször megáll és a lyukat közről megvizsgálja. Ez a csatornaszerű lyuk lesz a gyermekszoba, hová ivadécai részére hernyókat gyűjt. A hernyókat egy-két szúrással alélt állapotba ejti; nem öli meg őket, nehogy rothadásnak induljanak. Hatalmas munkát kell kifejtienie, míg a nála 3—4-szer is súlyosabb zsákmányt a nyílásig cipeli. Gyakran lebukfenceznek a homokparton s ilyenkor újra kezdheti a cipekedést. A lezuhanás után első dolga megkeresni a zsákmányt és azt tovább cipelni. Hátrafelé húzódvá emeli a hernyót; húzza, vonszolja, míg erőlködését siker nem koronázza. A nyílás előtt megáll és a zsákmányt elengedi, maga pedig befordul a cellába és megnézi, hogy rendben van-e minden; majd visszajön és maga után behúzza az áldozatot. Most hosszabb ideig marad benn, mert ezalatt az idő alatt egy petét rak le a hernyóra. Igazán csodálatos ezen állatnak a kitartása.

Érdekes a méhfarkas (*Philanthus triangulum*) vadászmodja. Mint a sas, a magasról csap le a terhét cipelő méhre, a földre tepri és egy szúrással eszméletlenné teszi. Természetesen mind ez olyan gyorsan történik, hogy az áldozatnak még ideje sincsen a fullánkját használni. Az alélt állatot a méhfarkas a lábával maga alatt tartva viszi el.

Gueinzius ír le egy érdekes pókvadászatot. Az üldözött nagy, sárgásbarna, sötétgyűrűs lábú nőstény pók sietős futással iramodott a nyílt ajtó küszöbén a szobába és egy láda mögé menekült. Csakhamar megjelent az üldözője a *nataliai útonálló darázs* (*Pompilus natalensis*) és csápjával tapogatva, szimatja után rátalált. A pók rémülten próbált menekülni, de hiába, mert a darázs a következő pillanatban utólérte és megkezdődött az élethalálharc. A pók a hátára vetette magát, lábait kinyújtotta, hogy testét megvédje a gyilkos szúrás elől; majd ismét felugrott, hogy futással meneküljön, de a darázs folytonos támadása miatt fáradtan, összehúzott lábakkal aléltan maradt a padlón. Ekkor a darázs ráugrott és a potroha törét többször a pók testébe mártotta. Az izgalomban lévő darázs nagy zúgással táncolt az az áldozata körül, közben lábait és csápjait megtépázta, hogy a bénultságról meggyőződjék. Majd megtisztogatta a testét és az áldozatát elől megragadta, hogy hátrafelé vonszolva elszállítsa.

Az útonálló darazsak vadászszenvédeye olyan nagy, hogy a pókokat még a hálójukban is felkeresi. Már a pók hálójához is egy különös szaggatott menetű támadással közelednek, hogy ezáltal kicsalják áldozataikat a rejtekhelyükről. A hálórezdülésre

kirohanó gazdára hirtelen ráugranak és egy biztos szúrással megbénítják.

A rablódarazsak vadászat közben a pókokon kívül más állatot sem kímélnek, bár a darazsak egyes fajai csak a rovarok egy bizonyos fajára vadásznak. Így pl. a lódarázs a legyekért még a lakószobákat is felkeresi. A *Sphecius speciosus* nevű bányászdarázs aknáit kabocával, vagy őszi legyekkel látja el. Más fajok ivadékaikat szöcskékkal, svábbogarakkal, ormányos bogarakkal, hangyákkal, levéltetvekkel táplálják.

A darazsak által üldözött pókot is elfogja a vadászszennvedély. Az *aknázó pókok* (*Territelariak*) felve a támadó darazsaktól aknájukat nappal nem merik elhagyni. A vastagon kipárnázott földalatti lakás felső nyílása csapóajtóval van elzárva. Ezt az ajtót szabadon hagyja, ha az azt körülvevő terep kopár; ha az akna füves helyen van, akkor a pók növényt telepít rá, miért is a bejárat mindig felismerhetetlen. Rendesen csak éjjel járnak a zsákmány után, mert a nappal élő ellenségeik könnyen megsebezhetik csupasz testüket. Nappal elrejtett helyen leselkednek a zsákmány után, hogy azokat váratlanul támadhassák meg, mert felve a darazsaktól nincs sok idejük a küzdelemre. A zsákmányt megharapják és rögtön elcipelik a rejtekhelyükre, vagy az aknájukba.

A legnagyobb pókok a *farkaspókok* (*Lycosidae*) családjába tartoznak és a földben egy saját maguk által készített hajlott mélyedésben laknak. Lakásuk nyílása rendszerint mondhatni művészi csapóajtóval van elzárva. Egész nap a rejtekhelyükön tartózkodnak és csak este kezdik meg a vadászatot. A farkaspók nappal még a rejtekhelyén is csak úgy érzi magát biztonságban, ha az teljesen be van zárva, mert ha a kedves barátja, a rablódarázs egy nyitott póklakásra talál, oda behatol és rövid idő múlva merev, mozdulatlan zsákmányával tér vissza, hogy azt gyors léptekkel a saját nyílásához vigye és oda betolja. Nem csoda, ha ilyen körülmények között a farkaspók is rejtekhelyekre bújva les az áldozatára, hogy onnan előugorva megragadja azokat.

Sokkal érdekesebb, ha a *szegélyes vidrapók* (*Dolomedes fimbriatus* Cl.) vadászik. Búja növényzet árnyékában, levélre lapulva lesi prédáját, hogy onnan hatalmas ugrásokkal üldözze. Az üldözést a vízen is folytatja, hol ugrálva halad a zsákmány után. Sokszor az úszó növények közül tör elő. Áldozatát az első lábával fogja meg.

A falakon, kerítéseken már kora tavasszal meg-megállva, óvatosan sétál a színész *vetőpók* (*Epiblema scenicum* Cl.). Minden lépését és ugrását fonállal biztosítja. A kerítés árnyékos oldalán lesi, hogy a napos oldalra, hová száll egy légy. Óvatosan odasompolyog és egy biztos ugrással elfogja. Ha esetleg mégis eltéveszti az ugrást, rögtön visszavonul és figyelemmel kíséri az áldozatát. Mind a ketten ide-oda sétálnak a kerítésen, míg olyan közelségben nem kerülnek, hogy a pók egy biztos ugrással a magáévá teheti a figyelmetlen legyet.

A darazsak és pókokhoz hasonlóan a legyek nagy családjában is találhatunk vadászó fajokat. Így a *héjjalégy* (*Dioctria oelandica* L.) a bozótban levélre telepedve lesen áll és várja míg egy kis szúnyog vagy legyecské nem kerül melléje. Ha ez bekövetkezik, a mit sem sejtő rovarra rácsap és vérét kiszívja. A *gyilkos legyek* (*Laphria*) legtöbbször közel a föld színéhez, a fák derekán ülnek. Gyilkos szerszámuk vízintesen áll ki a torzonborz szakállú fejrészükből. Zsákmányukra rárontanak, potrohukkal a fához lapulva szedik szét azt. Legveszedelmesebb a darázstermetű *utonálló légy* (*Asilus crabroniformis* L.), mely még a gyors illanású, körültekintő jóval nagyobb szitakötőket is megtámadja.

Az eddig említett rovarok cselvetés nélkül lesből támadva vadásztak, de természetesen vannak olyan rovarok is, melyek előszeretettel űzik a törbecsalás mesterségét. Hiszen a hálózövőpók sem csinálnak egyebet. Hálót feszítenek ki, hogy az abba

tévedt rovar az enyves fonálhoz ragadjon és a szabadulási kísérlet közben a fonalba, hurokba még jobban beleagabodjék. A jól ismert *keresztespók*-nak a bokrok között kifeszített hálója elhagyatottnak látszik, pedig a háló tulajdonosa nincsen nagyon messze. A háló közepéből felfelé egy erős, kifeszített fonál vezet valahová. A fonál mentén haladva, annak végén megtalálhatjuk a háló gazdáját, mely egy harangformára összeszűrt levélben vagy valami zúgban megbújva várja a hálóba került áldozatot. A fonál megrezdülése értesíti őt, hogy egy légy, vagy esetleg más rovar a hálóba ragadt. Gyorsan a háló közepébe szalad és onnan a megfelelő küllön oda, ahol a zsákmány vergődik. Ha éhes, rögtön belevágja a rágócsápját és kiszívja, ha azonban nem éhes, akkor prédáját egy harapással megbénítja és fonalaival szorosan bepólyázza. Ha a zsákmány nagy, akkor a hálóban hagyja, ha azonban kicsi, akkor elcipel a rejtekhelyére, hol lassan elfogyasztja.

A recésszárnnyúakhoz tartozó *hangyaleső* (*Myrmeleon formicarius* L.) álcája egy valóságos vermet készít, hogy a hangyák és más rovarok oda beleesvén, zsákmányul szolgáljanak. A homokban egy tölcséralakú vermet kotor, melynek mélyén a homokba elbújva les az áldozatokra. Egy valóságos farkasverem, melynek széléről a talajtvesztett rovarok begurulnak, hogy a hangyaleső fogas állkapcsaival megragadja őket és nedvüket kiszívja. A hangyaleső a köralakú gödört úgy takarítja ki, hogy először lábával széles lapos fejére lapátolja a homokot és nagy erővel kihajítja a gödörből. A nagyobb szemeket a hátára fekteti és úgy hordja ki. A kész verem fenekén azután úgy ássa be magát, hogy csak a fogas állkapcsai merednek felfelé.

Így vadásznak a rovarok. A természet bölcs berendezése számtalan szenvedélyes „Nimrod”-nak ad életet és a vadászásra helyet, alkalmat. Igaz, hogy sok esetben a rovarok vadászszennvedélye már emberileg véve egyáltalában nem mondható nemes vadászásnak.

Hilbert Károly.

A vadászos vadászat alapfeltételei.

Mondhatnám így is: a vadászok tizparancsolatja. Sokat vételek a multban a magyar vadászok a vadászos (Weidgerecht) vadászás ellen, ép azért figyelmébe ajánljuk különösen fiatal, kezdő és leendő vadásztársainknak az alábbiakat, mert csakis e szabályok szigorú betartása mellett lehet az újra felépítendő magyar vadászat ismét hatalmasra, virulóvá, lehet a legnemesebb sport és egyszersmind jövedelmező közgazdasági faktor. A vadász tiszteletre méltó címére nem tarthat igényt minden lővő, hanem csakis az, aki a vadászatot vadászosan űzi.

*

1. §. A vadnak, melyre vadászol, add meg mindenkor a lehető-éget, hogy saját, természetadta leleményességéből megmenekedhessék a terítő ólom elől. Méltatlan az igaz vadászhoz, ha a rendelkezésére álló számos segédeszköz felhasználásával, a legcsekélyebb kibúvót sem adja meg a vadnak, hogy az természetes ösztöne segélyével megmenthesse életét. Nem igaz vadász az, aki hatalmas segédeszközeivel visszaél (lőfegyver, távcső, vadászeb stb.) és tömeggyilkolást rendez a vadállományban.

2. §. A fegyver, melyet használsz, legyen mindenkor kifogástalan, de kifogástalanul bánj is vele! A fegyvertechnika mai tökélye nem szabad, hogy nem vadászos teltekre ragadtassa a vadászt; a messzihordó golyópuska nem azért van, hogy távlövésekkel brillírozva megbetegítsük a vadat s az hosszas kínlás után pusztuljon el nyomorultul, vagy legyen ragadozók martalékává; a távcső nem arra való, hogy éjszaka is löjünk segélyével, az ismétlőfegyver pedig ne csábítson tömeggyilkolásra. Nem a fegyver minéműsége, hanem annak vadászos használatára teszi a puskást vadásszá.

3. §. A használandó lövedéket mindig a vadászandó vad fajtájának és szívósságának megfelelően válasszad és pedig olyképp, hogy a vad jó lövés esetén, lehetőleg tűzben, vagy a lövés helyéhez közel essen el, a rossz találatnál ellenben annyi sebvért idézzen elő, hogy annak csapáján a gyors és eredményes nyomozást lefolytathassuk. Határozottan nem vadászos hazai vadjainkra robbanó golyóval (csakis medvére indokolt), vágott ólommal, póstával, fűzött vagy láncos póstákkal, hasított golyóval löni.

4. §. Összes csülkös vadunknak feltétlen golyó járja! Serét csak kivételesen és a következő esetekben van megengedve: a) kegyelemlovás, teljes közelből; b) őzre, ha a golyóval való lövés közbiztonsági okokból lehetetlen (sík mezőn) és ha az őzállomány helyes szabályozása megkívánja a lelövést hajtó vadászaton. Ez esetben azonban a legnagyobb távolság 40 lépés és a serét száma 6-tól lefelé! Erős bakokat az ilyen hajtó vadászaton löni nem vadászos, különösen ha már elvetettek.

5. §. A vadra csak akkor löjje, ha biztosra — és nem csak valószínűre — veszed. Tekintetbe kell venni a távolságot, a rendelkezésre álló célfelületet és a fegyver teljesítő képességét. Soha se nyomd el addig a ravaszt, míg egy gyors pillantással a vad irányába meg nem győződött arról is, vajjon a vadon kívül nincs-e más élőlény is a lőtávolságban. Sok szomorú baleset származott már abból, hogy az ideges vadász a még jól nem is látott, csak vélt vadra lőtt és a vakon leadott lövés nem a vadban, hanem a lövés irányában levő emberben tett kárt.

6. §. A vadász vadász fogalmával szoros kapcsolatban van nemcsak a jó fegyver, hanem a jó vadászskutya is. Csak a ferm vadászskutya képesíti a vadászt, hogy a vadászaton vadászosan művelhesse, mert ez a derék segítőtárs teszi lehetővé elsősorban azt, hogy a betegre lőtt vadnak mielőbb meghadhassuk a kegyelemlovást.

7. §. Az alapos utánkeresés kétes eredményű lövések után — lehetőleg kutyával — minden igaz vadász kötelessége legyen, ha magában vadászik. Hajtóvadászaton esetén a vadászvezető kötelessége az utánkeresést elrendelni a vadászszemélyzet által; hasonlóképpen ha az egyedül vadászó hátráltatva volna az utánkeresést megejteni, bízson meg vele egy hozzáértő egyént. A határirigység ne tartsa lenyűgözve az igaz vadászt, hanem ha a betegre lőtt vad eselleg átváltott a szomszédos területre, értesítse erről haladéktalanul szomszédos vadásztársát. Ez vadászos kötelesség.

8. §. Ahol csapdák és vasak már semmiképpen sem nélkülözhetők, ott szükségből használd ezeket az eszközöket, de jegyezd meg: csakis olyan vasakat vadászos kirakni, melyek a vadat azonnal megölik és nem kínozzák órák hosszat. A kített vasakat gyakran kell ellenőrizni.

9. §. A vadász vadász segédeszközei között a legkevésbé kedvelt az alattomos mérge, melynek használata lehetőleg kerülendő. Csak erősen elhanyagolt területeken, vagy ha a ragadozó szárnyas és szőrmés már nagyon elszaporodott, indokolt az alkalmazása, de csakis a gyorsan és biztosan ölő mérgeknek (phosphor, strychnin). Habár a mérge jobb a rossz csapóvasaknál, a vadászos vadász mégis a legutolsó eszköznek tartja, mert az alattomosan ölő mérge nem egyezik össze az igaz vadász nyílt és becsületes természetével.

10. §. Vadász! Ha az itt felsorolt vadatölő módszereket vadászosan alkalmazni akarod, jegyezd meg még a következőket: Az erdőt, mezőt lakó vadnak ismerjed pontosan fajtáját, nemét, ételszokásait, egyszóval *biológiáját*. Ismerned kell ételszokásait, küzdelmét a létért és jó istapolójának, gondozójának kell lenned, akkor élvezheted a nemes vadászat gyönyöreit és örömeit telik zsákmányodban.

Kyb.

EBTENYÉSZTÉS

Az „Állatkert Kennel”. Lapunk hasábjain megjelent felhívás a vérbeli ebtenyésztőknél meghallgatásra talált és nem volt hiábavaló, mert máris szép számmal csatlakoznak az Állatkert akciójához. A fajtatiszta ebtenyésztés elősegítése az önzetlenül gondolkodó ebtenyésztők szemei előtt mindig ott lebegett s most a megvalósulás felé közeledik. Huszár Károly színész és vadásztársunk „Flóra” nevű rövidszőrű német vizslájának utódjaiból két nőtény kölyköt ajánlott fel; lovag Kerpely Béla a „Nimród” vadászújság szerkesztője, a régi foxterrier szakértő és tenyésztő „Xada Erica” M. E. T. VII. 1918. 1034. (apja: Dingo of Zugló [Jancsi], anyja: Jucca of Zugló [Sárika]) drótszőrű foxterrier szukáját, mely a régi használati vadászfoxterrier vérből származik, az Állatkert Kennele részére ajándékozta. Hock Árpád „Cinka Anny” és Dankovszky János „Riza Surány” szukája után származó alomból egy foxterrier szukakölyköt ajánlott fel továbbtenyésztésre. Szent Iványi Károly rövidszőrű német vizslakölyköt juttat az Állatkert vizslatenyésztetének felfrissítésére. Bárdos Iván (Kalocsa) foxterriertenyésztő hasonlóképpen kenneléből származó kölyök foxterrierrel fogja az Állatkert Kennelének fajtatiszta állományát szaporítani. Az önzetlen ebtenyésztőknek ezúton is köszönet adományukért, amellyel csakis az általános fajtatiszta ebtenyésztésnek tesznek szolgálatot.

Cinka Alba. Cinka Panna és Bohémgyerek utódja Cinka Alba simaszőrű foxterrier nőtény, amelyet Cinka Annyval együtt lapunk I. és II. számában bemutatunk, elhullott. Cinka Pannát pedig a Károlyi-féle forradalom után agyonlőtték. A foxterrier tenyésztőket is súlyosan érték az embertelen forradalmak. A vengő napokon nem egy fajtatiszta foxterrier esett áldozatul.

Komondor kölykök. Az Állatkert komondor kölykei szépen gyarapodnak. Már többen előjegyeztek az alomra. További előjegyzéseket elfogad az Állatkert igazgatósága. Még néhány kölyök komondor kapható.

Flóra rövidszőrű németvizsla. Lapzártakor értesültünk, hogy Flóra rövidszőrű németvizsla nőtény Bochtinszky Károly (Pusztá-Gyarmat) tulajdonába ment át.

Német juhászkutya. A német juhászkutyák, a budapestiek szerint farkaskutyák, nagy közkedveltségnek örvendenek az országban. A budapesti ebtulajdonosok birtokában igen sok tökéletes német juhászkutya példányt találhatunk, sajnos azonban egy tulajdonos sem ismeri német juhászkutyájának leszármazását és a legtöbb esetben a pedigreeről halvány fogalma sincs. Ez úton is felhívjuk a német juhászkutya kedvelők figyelmét, hogy hiteles leszármazási bizonyítvány nélkül ne vásárolják meg az eladásra kínált német juhászebet.

Kennel hírek. Ez úton felhívjuk a hazai ebtenyésztők figyelmét, hogy kennel híreik részére szívesen adunk helyet e rovatba. A közlések e lapok szerkesztőségébe küldendők.

Megfigyelések a budapesti tyúkokról.

A nagy nélkülözés és a tojásdraágaság arra kényszerítette Budapest lakosságának egy részét, hogy amúgy is túlszűfolt lakásukat egy néhány hasznos háziállattal megosszák. Így került a szabadságot kedvelő, kotkodácsoló tojó tyúk a nagyváros bérházainak igen különböző lakosztályába. A legtöbb tyúk a szűk konyhába szorult és csak néha napján láthatja a kék eget, amikor gondos háziasszonya pórázon elvezeti az utcára. Egy alkalommal egy öreg házaspárt láttam az utca járdáján ülve a Szabó József-utcában és előttük 6 tyúk kotorászott az utca kövezete között. Természetesen mindegyik tyúk lábára zsineg volt erősítve, nehogy az értékes jószág szerteszéledjen. Nemcsak itt, de a Városliget egyéb részein ismételtelen láttam a gondterhes budapesti háziasszonyt, mint sétáltatta egyetlen tyúkját, ezekkel szemben az öreg házaspár valószínűleg nagyszabású baromfitenyésztést űzött. A külváros utcáin, hol annakelotte tyúkot hírből sem láttak, a nyári napokon szabadon járkált az úttesten egy-egy budapesti tyúk és a szemétdomb helyett a szegény amúgy is sovány kosztos élő konflislovak jóvoltából elpotyogtatott rakásokon kapargált és kereste az élet fenntartására okvetlenül szükséges magvas és egyéb eleséget. Az ilyen körülmények között tartott tyúkok még a viszonyokhoz mérten a tojásrakásra alkalmasakká váltak, de a többi szerencsétlen, a világító udvaron, az erkélyen, a konyhában, a kamrában, a szobában, stb. helyeken tartott vérszegény tyúkok bizony-bizony megbetegedtek akkor, amidőn arra került volna a sor, hogy élethivatásuk legfontosabb műveletét, a tojás lerakását végrehajtásák.

A nélkülözések fokozódásával az állatorvosi főiskola nyilvános rendelőjében a bevezetett tyúkbetegek száma tetemesen meggyarapodott, nem azért, mintha a budapesti tyúkok között valami vész, baromfikolera, baromfipestis lépett volna fel, hanem tisztán azért, mert a budapesti tyúkok száma szaporodott meg tetemesen. A budapesti tyúkok pedig nagyon rászorulnak az orvosi segítségre, mert sajnos, mind gyengék, vérszegények.

A legtöbbet azért mutatják be vizsgálat végett, mert nem tudja eltojni tojását. Az ilyen betegek közül volt számos olyan is, amely nem régiben vidékről származott. Ezeknél igen gyakran a vizsgálat rétegzett tojás jelenlétét állapította meg. A rétegzett tojás úgy keletkezik, hogy a kitojásra teljesen alkalmas tojás a tojásvezeték végén megreked és újból fehérjével és mészburokkal bevonódik. Minél hosszabb ideig marad vissza a tojásvezetékben a tojás, annál több réteg keletkezik. Az élelmes parasztlaszony, ki rendszerint megtojózza, azaz újjával megvizsgálja a késedelmesen tojó tyúkját, hamarosan észreveszi a hibát s az ilyen tyúkon vagy túladd vagy pedig lábasba teszi. A kommun alatt, amikor annyira keresettek voltak a tojós tyúkok a batyúzni járó budapestiek nem egyszer vásároltak 200—300 korona árban olyan tyúkot, amelyben rétegzett tojás vagy tojásfelhalmozódás volt jelen. A parasztlaszony természetesen örvendett, hogy túladdhatott jó pénzen beteg tyúkján. Egy esetben 12 drb rendes nagyságú, de lágy burokkal bíró tojást találtam egy tyúk kitágult petevezetékében, amelynek burka a szabad levegőn még később sem keményedett meg.

A legtöbb esetben olyan tyúkot mutattak be, mondhatni naponta 1—2, amely nem tudta eltojni a tojását.

A tojás eltávolítása megfelelő orvosi fogással minden olyan esetben sikeres volt, ha a tyúknak cloacájába és petevezetékébe avatatlan újjal előzetesen nem nyulkáztak, mely a művelettel rendszerint az igen vékony hártyszerű szerveket megsértik, azoknak gyulladását vagy repedését idézik elő. Az utóbbi esetben természetesen a tojás eltávolítása nem vezet eredményre, az ilyen tyúk már csak a fazékba való.

Ismételt vizsgálataim alkalmával mindig azt tapasztaltam, hogy a petefészkekben helyeződő tojás héjja éppen oly kemény, mint az eltávolítás után a szabad levegőn s amidőn lágyhéjú tojás jelenlétét állapítottam meg, az a szabad levegőre jutva hosszabb idő elteltével sem keményedett meg. Igen gyakran előfordult az erősebb nyomással járó mesterséges tojáseltávolítás alkalmával, hogy a tojás kemény, de vékony héjja összetört és így csak részletekben volt eltávolítható. Más esetekben az eltávolítás csak úgy volt sikeres, ha a petefészkekben rekedt keményhéjú tojást előzetesen összetörtem.

Az eddig ismert irodalomban általánosságban az az elfogadott vélemény, hogy a tojás héjja lerakáskor félig lágy és a levegőn hamar megkeményedik. Az általános nézettel szemben azon tapasztalati tényről számolhatok be, hogy számtalan vizsgálatom alkalmával a tojásvezetékben kitapintott tojás héjja mindig kemény volt és hogyha lágyat tapintottam ki, az az eltávolítás után is mindvégig puha maradt. A természetes tojáslerakás pillanatában egész friss tojást azonnal még ezideig nem vizsgáltam s így nem vonhatom egész határozottsággal kétségbe, hogy a tojás héjja a tyúk testéből való eltávolodás idejében félig lágy, de a levegőn hamar megkeményedik. Azt azonban biztosan megdönthetem, hogy a tojás héjának megkeményedéséhez levegő jelenléte okvetlenül szükséges, már az előbb jelzett vizsgálati eredmények alapján, amidőn a tojás héját már a tojásvezetékben teljesen megmerevedett keménységűnek találtam. Hogy a tojásvezetékbe levegő nem jutott s nem a levegőnek esetleges jelenléte idézte elő már az állati testben a héj megkeményedését, magyarázzattal szolgálhatok az igen gyakran tapasztalt jelenséggel. Ismételtelen előfordult, hogy ha a mesterségesen eltávolított tojást hosszabb ideig kezembe tartva vizsgáltam, az anélkül, hogy héján a legkisebb repedés keletkezett volna egyet pattant. A mesterségesen eltávolított tojásban keletkezett pattanó hang némelykor oly erős, hogy messziről is hallható. Előfordult, hogy a tyúk gazdája az eltávolított tojást vagy már zsebébe vagy kosarába helyezte s csak azután volt hallható a tojáspattanás jellemző hangja. Nehány esetben előfordult, amidőn a tojás héjja túlvékony volt, hogy a tojás területén a pattanás után apró repedések jelentek. A pattanó hangot mindenesetre a külső levegő nyomása idézi elő, mely a legnagyobb valószínűséggel bizonyíthatja azt a feltevést, hogy a tojás a külső légköri nyomással a tojásvezetékben nem érintkezhetett.

Első eseteimben arra gondoltam, hogy a pattanó hangot a szabadlevegőre jutott tojás belsejében hirtelen keletkező légkamra idézi elő. Tekintettel azonban arra a körülményre, hogy nem mindegyik tojásnál tapasztalható a pattanás, előbbi feltevésemtől el kellett állnom. A továbbiakban azonban kiderült, hogy főleg olyan mesterségesen eltávolított tojásoknál hallható a pattanás, amelyeknek héjja túlvékony, míg a keményebb héjúaknál a jellemző pattanás hangját hiába várjuk. Az eddigi tapasztalatokat szemmel tartva véleményem szerint az eddig még le nem írt különleges jelenséget a külső levegő nyomása idézi elő, melynek a már megmerevedett, de túlvékony tojáshéj nem képes ellentállni. Egy alkalommal egy tojás héjja alatt, bár repedés szemmel nem volt felismerhető, lámpázás segítségével a tojás mozgatásával ellenkező irányban haladó légbuborékok jelenlétét sikerült kimutatnom. Vajjon a pattanó hang jelentkezik-e rendes körülmények között kitojt tojáson, széleskörű és alapos megfigyelést igényel, miért is erre a jelenségre felhívom a baromfitenyésztők és hozzáértők becses figyelmét. Megjegyezni

ohajtom még ezzel kapcsolatban, hogy a pattanó hangot a legtöbb esetben akkor észleltem, amidőn a mesterségesen eltávolított tojás felületét a cloacában hozzátapadt szennyvízzel letisztítottam. Az utóbbi művelettel természetesen a tojás felületéről lemosódott az a nyúlós tapadós anyag, amely a tojást az eltávolítás pillanatában bevonja és mely a levegőn hamarosan beszárad. Az utóbbi körülményt figyelembe véve arra is lehet következtetni, hogy a pattanást esetleg a gyors kihülés vagy éppen az utóbb említett és az egész tojás felületét bevonó anyag lemosása segíti elő.

Mindezek szerint határozottan kijelenthetem, hogy a budapesti tyúkokhoz hasonló körülmények között igen egyoldalúan táplált tyúkokban *benrekedt vékonyabb héjú tojások*, bár a műtét közben távolról sem sérültek, a szabadlevegőre jutva *egyet pattannak*.

A Budapesten tartott tyúkoknál oly tömegesen jelentkező tojásbennrekedés csakis az egyoldalú táplálás, a méshiány és a kevés mozgás az okozója. Amelyik tyúk ily tünetek között betegszik meg, természetesen, ha a tartásviszonyokat nem változtatjuk meg, nem is élhet a továbbiakban sem tulajdonképeni hivatásának.

A méshiben szegény táplálékkal tartott tyúkoknál ismételt előfordult, hogy a tojás lerakása a szerencsétlen állatnál oly kimerüléssel jár, hogy a tyúk bénulásszerűen nem tud hosszabb ideig lábra állni.

Végül még meg kell emlékezni arról a gyakori tapasztalatról is, hogy a budapesti bérházakban mondhatni rabságban tartott kezdetben elhízás jeleit mutató tyúkoknál az egyoldalú és bőséges, de meg nem felelő táplálás és megfelelő mozgás hiánya folytán az emésztő szervek megbetegedése (főleg begyhurut), étvágytalanság és fokozatos lesóványodás teszik értéktelenné a már nagyon családtaggá lett és főleg nagyon megszokott, megkedvelt tyúkokat, amelynek megbetegedése alkalomával nem egy könnyet láttam hullatni. Ezen nem csodálkozom, mert sokszor tapasztaltam, hogy a budapesti nép szívéből nem halt ki még a szeretet, amely a maga naivitásában csakis jóleső érzést válthat ki mindenkinben, aki még bizik e romlott világban az emberi lélek megjavulásában.

Raitsits Emil.

A rómaiak vadállat importálása. Krisztus születése előtt 168-ik évben Scipio Nasica és Lentulus idejében Róma arénájában első ízben szerepeltek leopárdok és hiénák, majd K. sz. e. 185-ik évben jelentek meg először a cirkuszjátékokon az oroszlanok. K. sz. e. 286-ik évben a római katonák első ízben használták a hadielefántot; tizenkét évvel később Curius Dentatus diadalszekere elé elefántokat fogatott. Az első vízilovat Krisztus születése előtti 58-ik évben szállították Rómába. Az alexandriaiaknak Ptolemaeus Philadelphus az első orszárvét és zsiráfot mutatta be. A strucok sem hiányoztak a római cirkuszok arénájából, ahol Commodus embertelen passziójában lenyakarta a szerencsétlen állatokat. Augusztus idejében mutatták be a felséges népnek először az óriás kigyót.

A schönbrunni állatkert. A schönbrunni állatkert, mely a legrégibb alapítású a kontinensen, most teljesen kipusztult. Az osztrák állatkertek eredete visszanyúlik a XVI. századba. I. Ferdinánd császár legidősebb fia, Miksa alapította a Bécsből délkeletre fekvő Ebersdorfban. II. Rudolf császár bőségesen ellátta külföldi állatokkal. A másik állatseregletet, mely az előbbivel egykorú, a Neugebäuban felépített kastély mellett szintén Miksa alapította és ennek kibővítését II. Rudolf és I. Lipót császárok hajtották végre. Savoyai Jenő herceg halála után, a részéről Belvederben épített állatseregletet 1738-ik évben a neugebäuivel egyesítették. 1752-ik évben I. Ferenc császár és Mária Terézia létesítették a schönbrunni menageriát, ahová 1781-ben a felosztott neugebäui állatsereglet ragadozóit szállították. A veszített háború és a szertelenségükben ismert forradalmak Bécsnek ezt az egyik igen régi kulturális intézményét megsemmisítették.

Európa legrégibb állatkertjei. A középkori vadállattartástól eltérően a modern kulturállatkertekhez hasonló intézményt első sorban a Habsburgok létesítettek. A leghíresebb volt annak idején a cs. és kir. állatsereglet Schönbrunnban, hasonlóképpen elsőrangúak voltak: a Jardin des plantes Paris, a Tower állatsereglete, a gróf Derby Knowsley-menageria, I. Frigyes Vilmos vadászdudvara és III. Vilmos király állatsereglete a Potsdam mellett levő Pávaszigeten.

Frigyes porosz király állatkertje. Frigyes porosz király nagyon szerette az állatokat. A nagy állatkedvelő alapította a mai állatkertekhez igen hasonló első állatseregletet, mely már berendezéseivel nagyon alkalmazkodott az állatok életviszonyaihoz. Az építési költségeikért 12.000 forintot fizetett ki, mely összeget jóval meghaladta az állatkert beszerzett állataiért kifizetett költség. Ez a szép és okszerűen berendezett állatkert csupán négy évig (1812—1816) állott fenn. Az általánosan észlelt kedvezőtlen viszonyok, az uralkodó inség és a drágaság miatt a néptömeg ellenszenvesen fogadta az állattartásnak szeritük nélkülözhető fényűzését, úgy, hogy Frigyesnek 1816-ban bekövetkezett halála után Vilmos azonnal feloszlatta a kulturát szolgáló intézményt. A közelmúltban hasonlóképpen cselekedett Ferenc József király, majd Károly király is, midőn a bécsi állatkert állományának számát lényegesen csökkentették.

Őskori állatkertek. Az őskori ember örök harcban állhatott a körülötte élő állatokkal és e küzdelemben nem egy állat került az ember rabságába. A történelem előtti korszakban élő ember is körül vette tanyáját az állatok különböző fajával. Amerikának legrégibb történeti adataiból kitűnik, hogy Mexikó régi lakóinak, az aztekeknek legutolsó uralkodójuk Montezumas pompás kastélyai közelében nagyszabású állatseregletet rendezett be. A nagyszabású madárházakban igen különböző nagyságú és fajú madár élt. A parányi kolibritől kezdve a keselyűkig és sasokig a legkülönbözőbb faj volt képviselve. Az utóbbiak állítólag naponta eleségül 500 darab pulykát fogyasztottak el. Ugyanitt tíz nagy, mesterséges tó édes- vagy tengervízzel megtöltve tette tökéletessé az őskori állatkertet, amelyen igen különböző vízi szárnyas élt. A nagyobb körülkerített helyek és ketrecek a ragadozók tartózkodási helyeül szolgáltak. Krisztus születése előtti 1150-ik évben Kinában Ven-Vang, a Tseu dinasztia őselődjé, alapította az első állatkertet. Az egyiptomiak igen különböző városok mellett krokodilusokat tartottak. A hódító rómaiak pedig az újdonságokért és különlegességekért lelkesülő néptömegek részére nem egy érdekes állatot hoztak hódító útjukról Rómába.

A középkor állatkertjei. Nyugat-Európa országaiba, különösen a kereszties hadjáratok után és a felfedező utazások idejében számos külföldi állat jutott, amelyeket megfelelő helyen tartottak. A kolostorok, várak és megerősített városok lakói, akik elzártan éltek a külvilágtól, sohasem nélkülözték a rabságban tartott vadállatokat. A krónikákból tudjuk, hogy már a X. század-

ban a szentgalleni kolostorban borzot, marmotát, kőszáli bakot, medvét, kőcsagot és ezüsfácánt tartottak. Frankfurt 1399. évben Solothurn 1448. évben, Friedberg 1489. évben, Zürich és Luzern állatkerteket alapítottak, amelyekben főleg szarvasokat tenyésztettek. A frankfurti szarvaskertben 1444. évben oly sok szarvas volt, hogy ezekből más állatkertek részére is átadtak. A XV. század végén Közép-Európa minden nagyobb városából, fejedelmi udvarból a medve-, oroszlán- vagy farkasketrec nem hiányozhatott. Az olasz fejedelmeknek kötelességük volt egy-egy állatkert vagy állatsereglet tartása. Az utóbbiakban természetesen már ritkább állatokról tesz említést a történelem, így volt ott elefánt, orszárvú, zebra, leopárd és oroszlán. A német lovagrend nagymesterei Marienburgban oly nagyszabású állatkertet létesítettek, hogy a szarvasok, őzek és kisebb vadállatok mellett bölényeket, medvéket, majmokat, továbbá jávorszarvasokat és vadlovakat is tartottak. A bölényeket Witold litván nagyfejedelem ajándékozta. A bajor hercegek udvarukban mindig oroszlánokat tartottak. V. Albrecht oroszlánja kutyamódra kísérte fejedelmi gazdáját.

A pusztagyarmati vadaskert. A Metternich hercegi uradalomhoz tartozó pusztagyarmati vadaskertben emlékezetes napokat töltöttem el a kommun véres napjain. Mikor már túlságig felcsigázta a józanul gondolkodó becsületes magyar lelket érzelmvilágát az idegenfajú csőcselék viselkedése, azokon a júliusi vasárnapokon új reményt, új életébredésre való hivatottságot oltott lelkembe a pusztagyarmati vadaskert néma csendje, melyet csak napnyugta felé zavart meg a komáromi oldalról Budapest felé fejük fölött repülő szovjetrepülőgép utálatos kattogása. Bármennyire is kellemetlenül hatott is ráuk a vörösek uralmára egyedül emlékeztető repülőmasina berregése, mégis bensőnkben minden alkalommal egy érzés cikázott át, mely megnyugtató: Hiszen nem repültek sokáig, talán ez az utolsó. Sajtalmunk beteljesedett. Július végén utoljára repültek.

Végleg elröppültek. A forradalmak nyomait azonban itt hagyta. Meglátszik és meglátszott a pusztagyarmati vadaskerten is. A szarvasokban, däm vadakban és őzekben dús vadaskert teljesen kihalt. A minden a miénk elvekkal uralkodó csőcselék nem ismert gátat. Ezeknek nem volt akadály a pusztagyarmati vadaskertet körülövező kökerítés. Betörték szertelenségükben a vadaskert kellős közepébe s pusztítottak mindent, ami csak pusztítható volt. A sebzett vadat fel sem keresték, hanem ott hagyták kínos sebében naphosszat szenvedni, míg megváltotta őket a náluknál sokkal jobb szívű halál. Bochutinszky Károly a vadaskert főerdésze egy alkalommal életveszélyes ellenőrző-útjában egy sebzett fehér däm vad nőtényt talált vérében fetrengve és elképzelhető a lelkes vadász lelki felháborodása, midőn e ritka vad felbontása alkalmával, a ritkaságában is szép fehér däm vad méhében már teljesen kifejlődött borjacsakát talált. Volt azoknak lelkük, kik ily tettekre képesek? Nem! Azok nem voltak emberek, gonosztevők, lelketlen bestiák. Ott az árnyas tölgyfák és gesztenyefa sorok alatt, hol az igaz szívvel bíró emberi lény lelkének nemesítése miatt járja az Istenadta természet legváltozatosabb részeit. Ahol a gondolat csak szépet kutat, mert csak szépet, bájosat lát, csak elvetemedett lényt foghatja el a pusztítás démona. Ott, ahol az erdei madarak serege dicsőíti a természet magasztos alkotását, az igazi ember, akit az Isten saját képére és hasonlatosságára teremtetett, csak födetlen fővel borulhat le a nagy alkotó fenséges teremtése előtt. Ott minden gondolat, minden érzés és a szívnek minden dobbanása csak azért az egy érzésért lelkesedhetik, mellyért az a húsból és vérből való kised teremtőmánya a nagyvilágnak, az

énekő kis madárka lelkesedik, amelynek érzelmvilágát nem zavarta meg és nem is zavarhatja meg semmi néven nevezendő tévútra terelő tan. Az esztelenségében e kismadárka eszesebb, okosabb volt a vérvirágos forradalmi napokon, mint a nagyvilág teremtményeinek a névre nem méltó koronája. Önmagát nem csalta meg, nem futott tévúton az egyéni boldogulás lidérces céljaiért, amelyet elérni soha sem lehet. Maradt madár s repült tovább addig a magasságig, ameddig az út a magasztos természet a beléje ojtott tulajdonságánál fogva részére kijelölt. Alkalmazkodott nem a természethez, hanem egyedül önmagához s így nem jutott saját énjével ellenkezésben, hanem így élt és élni fog a továbbiakban is összhangban saját magával és a természet magasztos rendjével. Ott a pusztagyarmati vadaskertben, hol nemsokára a vadgerlicék újból búgják szerelmes nászadalukat, talán kihaltabb az élet, mint volt akkor, amidőn a lelketlen emberi indulat még nem pusztított el annyi ártatlan élő lényt, van élet még, igazi természetes élet, amely rövid időn belül helyre pótolni fogja azt, amit a lelketlen ember elpusztított. A virágnak megtiltani nem lehet, hogy ne nyíljék, ha jön a szép kikelet...

R. E.

F. M. Miskolc. A jövő számunkban közöljük. A küldött szép fényképes lapot köszönettel vettük.

Kinologus. A szopornyica (kutyabetegség) ellen még mind-ezideig hatásos oltóanyag nincsen; az eddig forgalomban levők nem bizonyultak megfelelő gyógyhatásúaknak. A betegség átragadhat rókára is.

K. István, Szolnok. Az előfizetési díj a kiadóhivatal címére Állatkert, Budapest küldendő. A lapunk terjesztéséért köszönet.

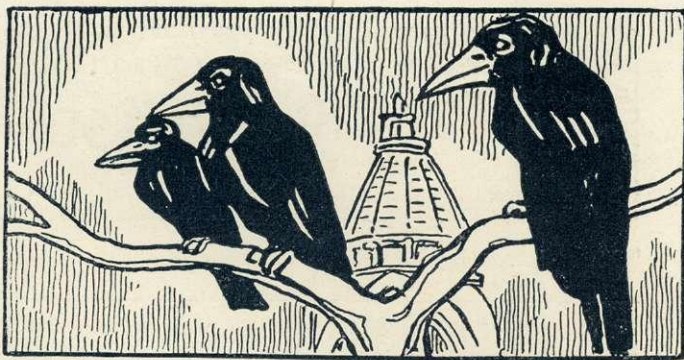
Előfizetőinknek. Előfizetőink nagy részének, kik még a kommun előtt fizettek elő lapunkra, a múlt egy félévi előfizetési díjat az 1920-ik évre beszámítottuk s ezúton kérjük a mostani felemelt előfizetési díj kiegyenlítését, hogy lapunk szétküldése fenn ne akadjon. Egyúttal arra kérjük lelkes előfizetőinket, terjesszék lapunkat az ismerősök körében. Mutatványszámot szívesen küld a kiadóhivatal: Állatkert, Budapest.

Munkatársaknak. Munkatársainkat ezúton is felkérjük, hogy pártolják ezúton is az „A Természet” folyóiratunkat azzal a szeretettel és buzgalommal, mint azt a múltban tették. Kéziratot nem ad vissza a szerkesztőség.

R. Béla, Budapest. Lapunkat az összes fővárosi iskolák megkapják. Az iskolai könyvtárban olvasható, ha anyagi módod nincsen lapunk előfizetésére. Érdeklődésed nemes lélekre vall.

□□□□□ A kiadásért felelős: RAITSITS EMIL. □□□□□

MI-ÚJSÁG AZ-ÁLLAT- KERTBEN?

BUDAPEST FŐVÁROS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJÉNEK KÖZLEMÉNYEI

Budapest, 1920.

VII. évfolyam. 5. szám.

Március 1.

KIADJA: BUDAPEST FŐVÁROS
ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJE

Az állat- és növénykert igazgatóságának
közreműködésével szerkeszti:
RAITSITS EMIL

Megjelen május—szeptember hónapokban
minden kedden, azontúl havonta legalább
kétszer. „A TERMÉSZET” melléklapja

Kacsa „húzás” az állatkertben.

Midőn 1912. évben az állatkertet megnyitottuk és a tavat különféle vadonban élő víziszárnyasokkal (kacsafélék, vadludak, darvak, gémekek stb.) benépesítettük, első dolgunk az volt, hogy a madaraknak utolsó szárnyizét levágjuk (amputálás), nehogy kedves szárnyasaink egy szép napon itt hagyjanak bennünket. Ez eset talán be is következett volna. Ha az ember úgy ősz felé megfigyeli szegényeket, észre vehetjük, hogy szegénykéik mennyire tekintgetnek az ég felé és mennyire szeretnének ők is a fejük felett elvonuló sok többi madárhoz csatlakozni, de erre bizony képtelenek. Itt maradtak, vártak, hogy hátha még egyszer „kinő csonka szárnyuk!”

Az idő a legjobb balzsam. A tél után jött a rügyfakasztó kikelet, mely „feledteti a telet!” Eljött a család- szaporítás ideje és ők is a természet rendje szerint gondoskodtak utódaikról, melyeket a bokrok között keltettek és kikelésük után a vízre vittek. Az állatkert taván napvilágot látott szaporulathoz természetesen nem tudunk hozzá férni, hogy rajtuk is végrehajtsuk a szülőkön végzett műtétet. Így ők nemcsak a víznek, hanem a levegőnek is urai maradtak. Így azután a kacsafélék évről-évre úgy elszaporodtak, hogy a múlt nyáron nemcsak a bokrokban, hanem a kertben lévő sziklákon, terrarium és a

szomszédban lévő szépművészeti muzeum tetején is fészkeltek, ahonnan kikelésük után az anya kicsinyeit csőrében hordta le a vízre, de míg ezt a nemes munkáját végezte, addig az öreg gácsér (gunárkacsa) őrt állott a visszamaradtak mellett.

Igaz, hogy a garázda patkány nagy károkat tesz a fiatal, védekezni nem tudó csöpségeken, de azért mégis szép az eredmény, mert most esténként 4—5 csapat (mindegyikben 8—10 darab) vadkacsát lehet látni, amint a tóró felrepülnek és vagy a városligeti tóra, vagy pedig a Dunára mennek széjjelnézni, reggel azonban valamennyien ismét visszajönnek az állatkertbe, hol terített asztal várja őket és aznapon többé semmiféle gondjuk, nem úgy, mint minékünk, kiknek legtöbbször szintén nagyon jól esnék, ha legalább egy héten egyszer terített asztallal várhatnának oda-haza.

Cerva Károly.

HIRESK

Szaporodás az állatkertben. Alighogy fakadnak a rügyek az állatkertben, a tavaszi szellő máris meghozta az új életet. A lámák családjában volt az első öröm, mint már múlt számunkban is megemlékeztünk s azóta a kis láma a gondos anya nevelése mellett testben gyarapodik. A fekete fejű birkák állományában is megindult a szaporodás. A napokban látott világot az első 1920-ik évi husvétii báránka. Ezután nap-nap után majd egyik, majd pedig a másik állatházban lesz örömdetes esemény.

Kittenberger Kálmán. Kittenberger Kálmán a híres magyar afrikai oroszlánvadász és kutató tekintette meg multkorjában állatkertünket és abbéli véleményének adott kifejezést, hogy állatkertünk a mostoha viszonyokhoz mérten meglepően bőven van ellátva külföldi állatokkal, amelyeknek tápláltsága elsőrangúnak mondható. Együttal igen csodálkozott azon, hogy a budapesti sajtó egy része állatkertünkről úgy emlékszik meg, mintha bizony kipusztult volna egészen, amelynek ellenkezőjéről mindenki bebizonyosodhatik, ha fáradságot vesz magának és megtekintti az állatkertet. A szakértők így nyilatkoznak!

Felhívás a természetkedvelő vadászainkhoz. Az állatkert hazai faunájának felfrissítése és kiegészítése miatt a természetkedvelő vadászainkhoz fordulunk, akiknek a legjobban van módjukban, hogy segédkezet nyújtsanak ebben az akcióban. Szívesen venné az állatkert, ha az alább felsorolt állatokból néhány példányt küldenének, amelyek a következők: mókus, nagy pele, mogyorós pele, erdei pele, cickány, sündisznó, ürge, hörcsög, erdei egér, törpe egér, erdei pocok, földi pocok, mezei pocok, vízipocok, mezei nyúl, üregi nyúl, borz stb.

Az állatkert baromfitenyésztete. A nagy kereslet miatt nap-nap után fordulnak az állatkert igazgatóságához fajtatiszta baromfitorás miatt. A mostani viszonyok között nem adhat el az állatkert fajtatiszta állományából keltetésre alkalmas tojásokat. A közeli napokban működésbe jön a keltetőgép és abba kell elhelyezni a baromfiház keltetésre alkalmas tojásait.

A leégett zebraistállót építik. A kommun idején leégett zebraistálló építkezéséhez a napokban fognak hozzá, hogy hamarosan eltűnjék a látogató közönség szemei elől a leégett istálló szomorú látványa.

A kiadásért felelős: RAITSITS EMIL

Tacskó, hím, fiatal, megvételre kerestetik. Cim a kiadóban.

Francia bulldog kölyköt, pedigreet keresnek megvételre. Cim a kiadóban.

Lisztukacot venné az állatkert igazgatósága. Árajánlat az igazgatóság címére küldendő.

Uhu, teljesen fejlett, vadászatra alkalmasak 200 korona árban darabonként eladók az Állatkertben.

Állatbarátok iratkoznak be a Magyar Országos Állatvédő Egyesületbe X. ker., Ernő-u. 11-13. Tagsági díj egy évre 6 korona, amelynek fejében az „Állatvédelem” szakfolyóirat jár.

Vidrát, borzot, görényt, menyétet köszönettel venne az állatkert igazgatósága.

Baromfi. Aki értékesíteni akarja fajta tiszta baromfiát, az hirdessen az „A Természetben”.

Mókusokat szívesen venne át az állatkert igazgatósága.

Angol bulldog pedigrees megvételre kerestetik. Cim a kiadóban.

Házinyúl. Az állatkert igazgatósága felóhajtja frissíteni házinyúl tenyészetét s ez úton fordul a módosabb nyúltenyésztőkhöz avval a kéréssel, akinek módjában van, az adományozza az állatkertnek felesleges fajtiszta tenyészanyagát.

Rövidszőrű német vizsla, két éves, nőtény, vadászásra bevezetett, eladó: VII. ker., István-út 28., II. 23.

Német juhász kölyökkutya, pedigrees állatokkal megvételre keresnek. Cim a kiadóban.

Drótszőrű foxterrier, pedigrees, jó kotorékszüllőktől származót keresnek megvételre. Cim a kiadóban.

Eladó állatok, virágok, gyűjtemények hirdetése a legeredményesebb az apróhirdetések rovatában.

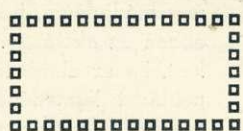
Drillingemet 16×16×11 és rövidszőrű német vizslát eladom. Klespitz erdőőr, Gosztó'a-Lenti, Zalamegye.

Dermedtre csaholó szálkásszőrű német vizsla megvételre kerestetik. Cim a kiadóban.

Galambtenyésztők hirdessenek e rovatban.

Az apróhirdetések díja 10 szóig 10 korona.

Váltsunk állatkerti bérletjegyet!

Felnőtteknek . . 36 K
Tanulóknak . . . 24 K
Gyermekeknek
10 éven alul . . 12 K

**Az Állatkertben nézzük meg
az akváriumot
és a pálmaházat**
Ugyanott szép emléktárgyak
jutányos áron kaphatók!

**Mindenki fizessen elő az
„A TERMÉSZET”-re**

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre 48 K
Félévre 24 K
Negyedévre 12 K
Egyes szám ára 3 K

Az előfizetés díja az „A Természet” kiadóhivatala címére Budapest Állatkert küldendő

VADÁSZOK! Fizessenek elő a
„NIMRÓD”
képes vadászujságra
KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4.

**Hirdetéseket elfogad
„A Természet” kiadóhivatala
Budapest Állatkert**